

Täysistunto

Torstai 21.2.2019 klo 16.01—22.46

8. Hallituksen esitys eduskunnalle kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista alueiden käytössä ja kiinteistönomistuksissa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 253/2018 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 6/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 6/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

21.15 **Lea Mäkipää sin:** Arvoisa puhemies! Ulkomaalaisten kiinteistökaupat ovat puhuttaneet suomalaisia kautta historian. Puheet yleistyivät Neuvostoliiton hajottua 1990-luvulla. Moni venäläinen halusi ostaa kiinteistön, erityisesti lomakiinteistön, Suomesta, lähinnä Kaakkois-Suomesta. Ilmiö on voimistunut ja kattaa koko Suomen, eivätkä ostajina ole enää pelkästään venäläiset. Ilmiöön on havaittu liittyvän myös kielteisyyttä: hintojen rajua vaihtelua, veronkiertoa, rahanpesua ja muutakin rikollisuutta. Lisäksi on havaittu, että kiinteistöjä on hankittu ja pyritty määrätietoisesti hankkimaan sellaisten paikkojen ja alueiden läheisyydestä, joilla on merkitystä kansalliselle turvallisuudellemme. On myös todettava, että Suomen 2,7 miljoonasta kiinteistöstä ulkomaalaisten välittömässä omistuksessa on vain noin vajaa 1 prosentti.

Tällä esityksellä kumottaisiin siis voimassa oleva laki omaisuuden lunastuksesta puolustustarkoituksiin ja säädetään uusi laki, jonka avulla valtio voisi puuttua sellaiseen kiinteistönomistukseen, joka vaarantaa Suomen kansallista turvallisuutta. Esitys liittyy myös valtion talousarvioon, sillä ehdotettujen lakien mukainen kiinteistökauppojen seuranta edellyttää lisäresursseja puolustusministeriölle, Maanmittauslaitokselle, Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle, suojelupoliisille ja Huoltovarmuuskeskukselle. Kiinteistön lunastamisesta tai etuosto-oikeuden käyttämisestä aiheutuisi lisäksi valtiolle kertaluonteisia kustannuksia niinä vuosina, kun toimenpiteitä toteutettaisiin.

Lain perusteluissa tuodaan esiin, että huolestuttavana kehityspiirteenä on pidettävä strategisesti merkittävien kohteiden läheisyydessä tapahtuvia yksittäisiä kiinteistön luovutuksia, joissa tosiasiallisesti määräysvaltaa käyttävä taho pyritään häivyttämään erilaisten välikäsijärjestelyjen kautta. Huolta aiheuttavat myös tapaukset, joissa kiinteistönomistajan tavoittaminen osoittautuu mahdottomaksi tai joissa hankitun kiinteistön käyttö poikkeaa tavanomaisena pidetystä. Edellisen kaltaisena esimerkkinä on viime syksynä paljon huomiota saanut tapaus Airiston Helmi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2018 vp

Mielestäni lakiesityksellä on suora yhteys siviili- ja sotilastiedustelulakeihin. Nimittäin kiinteistöihin on varsin helppo asentaa automaattisia viestiliikenteen kuuntelulaitteita. Niihin voidaan asentaa myös laitteita, joilla voidaan häiritä viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä, jopa sellaisia elektromagneettisia lähettimiä, joiden avulla voidaan vaurioittaa puhelin- ja tietoliikenteen lähetin- ja vastaanottoasemia tai niiden välillä olevia vahvistimia tai välityslaitteita mutta myös sähkölaitoksia ja samoin muuntoasemia, vesilaitoksia ja lämpölaitoksia, eli haittaa ei tarvitse kohdistaa pelkästään viranomaisten toimintaan ja kohteisiin vaan myös siviili-infraan.

Kansallinen turvallisuus on laaja käsite. Ainakin me maanpuolustuskurssin käyneet sen tiedämme. Yhteiskuntamme infra ja sen ylläpitotekniikka perustuvat entistä enemmän sähköön ja tietoliikenteeseen. Vesi- ja jätevesihuoltokaan ei toimi kunnolla kovin pitkään ilman valtakunnallista sähköverkkoa. Varavoimalaitteet on tarkoitettu vain väliaikaiseksi ratkaisuksi siihen asti, kunnes kyetään palauttamaan valtakunnalliset sähköverkot.

Arvoisa puhemies! Puolustusvaliokunta pitää lakimallia hyvänä, sillä eri lakien keinovalikoimat täydentävät toisiaan. Valiokunta painottaa tässä yhteydessä jo hallitusohjelmassakin todettua päämäärää turvata uusissa kansallista turvallisuutta parantavissa lakihankkeissa perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Samoin valiokunta kannattaa etuosto-oikeuden rajaamista joko 500 metrin tai 1 000 metrin suojavyöhykkeeseen alueesta riippuen, sillä tätä laajempi etuosto-oikeus aiheuttaa todennäköisesti huomattavaa haittaa kiinteistökaupan ja kaavoituksen sujuvuudelle. Etuosto-oikeuden piirissä olisi noin 500 kaupaa vuosittain.

Tämäkin laki tehtiin hyvässä yhteisymmärryksessä, ja laki menisi sitten ulos yksimielisesti.

21.20 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kansallisen turvallisuuden huomioonottamisesta ulkomaalaisten maakaupoissa tulee tarpeeseen. Asiasta on puhuttu jo pitkään. On valitettavaa, että usein ensin pitää tapahtua jotain ikävää, jotta päättäjien enemmistö saadaan hereille ja asiat etenevät päätöksentekoon. On toki hyvä, että asiaan nyt tartutaan. Tämäkään lakiesitys ei ole aukoton, mutta pääasia on, että jonkinlainen kontrolli tulee ja jatkossa meillä on selvät askelmerkit siihen, kuinka strategisten alueiden ympärillä tapahtuvien kiinteistökauppojen kanssa toimitaan.

Erityisen tärkeää kansallisen turvallisuuden toteuttamisessa on, että kunnat ja valtio, eli käytännössä Puolustusvoimat, puhaltavat yhteen hiileen. Puolustusvoimien tulisi kartoittaa merkittävät strategiset alueet, jotta kunnat eivät lähtisi edes kaavoittamaan niitä. Tavoitteena tulee olla, että ulkomaalaisten maakaupat Suomessa palvelevat aina ensisijaisesti suomalaisten etua.

Arvoisa puhemies! Huolta aiheuttavat kuitenkin jo toteutuneet kaupat. Vuonna 2000 sisäministeriön poistetun kansalaisuuteen perustuvan lupamenettelyn jälkeen kauppoja on tehty runsaasti myös strategisten alueiden lähellä. Omaisuuden suojaan puuttuminen takautuvasti on kuitenkin aina ongelmallista. On mielenkiintoista seurata, kuinka lakimuutos tulee vaikuttamaan käytännössä ja joudutaanko puolustus- ja/tai pakkolunastuspykälää koeponnistamaan tulevaisuudessa.

Valiokunta esittääkin, että uuden sääntelyn toimivuutta on kokonaisuutena syytä arvioida kahden vuoden ajan ja että puolustusministeriö antaa asiasta selvityksen puolustusvaliokunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2018 vp

21.22 **Simon Elo sin:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt täytyy puolustusministeri Jussi Niinistöstä sanoa, että kyllä jotain kaukokatseisuutta hänessä on ollut, kun tuon Jehovan todistajien vapautuslain kumoamisen lisäksi, mistä äsken keskustelimme, tässäkin asiassa hän on toiminut etutynkään. Silloin kun hän toimi puolustusvaliokunnan puheenjohtajana, vuonna 2014 hän esitti nimenomaan tätä, mitä me nyt täällä käsittelemme hallituksen esityksenä.

Tässä tuli esille myös valtakunnalliset maanpuolustuskurssit, joilla — kyllä täytyy sanoa — on ollut arvokas historia Suomessa nimenomaan tämän kokonaisturvallisuuden käsitteen luoja ja vahvistajana. Kyllä sielläkin on tullut varmasti itse kullekin esille — itsellenikin, kun keväällä sen kävin — se tilanne, missä Suomi tämän osalta on, että tälle lainsäädännölle on huutava tarve strategisesti tärkeiden maa-alueiden osalta erityisesti.

Mutta kun tätä asiaa on käsitelty myös silloin keväällä 2014, jolloin tästä oli myös edustaja Kymäläisen tekemä lakialoite, niin kyllähän siinä on myös aika paljon syytetty eräänlaisesta pelon lietsomisesta, tai kun puhutaan meidän itänaapuristamme, niin jopa venäläisvihasta, eikä olla pystytty käsittelemään tätä asiapohjalta ilman, että siihen lähtee jonkinlaista tällaista historian painolastia. Onneksi monet kansanedustajat ovat tätä pitäneet esillä, mukaan lukien Jussi Niinistö.

Ongelmahan syntyi 1990-luvun lopulla. Silloin oli ympäristöministerinä Satu Hassi vihreistä. Hän esitteli lain ulkomailla asuvien ja ulkomaisten yhteisöjen kiinteistönhankintojen valvonnasta annetun lain kumoamisesta vuoden 2000 alussa. Näin poistui se, mihin edustaja Ronkainen täällä viittasi, eli vuodesta 1939 voimassa ollut laki — eli hyvin pitkäaikainen lainsäädäntö — siitä, että maanomistus piti sisällään kansalaisuuteen perustuneen, voi sanoa, hyvin kattavan lupamenettelyn.

Nykyisin vuosittain tehdään useita satoja kiinteistökauppoja, 500—700, joissa ulkomaalainen on ostajana. Täytyy tietysti sanoa, että suurin osahan on hyvin tavallisia kauppoja, ei mitään sen ihmeempää, mutta ongelmahan ei ole pelkästään siinä, ei ainakaan yksin siinä, kenelle niitä myydään, vaan myös siinä, mistä niitä kiinteistöjä, rakennuksia, maita myydään, eli on nimenomaan nämä strategiset alueet, joiden kohdalla voi viitata sitten tähän julkiseen keskusteluunkin liittyen tähän Airiston Helmen tapaukseen.

Tämän lisäksi, että tämä lainsäädäntö nyt tuodaan eduskunnalle ja se menee varmasti hyvin vahvalla tuella eteenpäin, on kyllä syytä myös sitten asianomaisten viranomaisten selvittää niitä kauppoja, mitä tuhansittain on jo tässä vuosien aikana tällä vuonna 2000 hyväksytyllä lainsäädännöllä tehty. Näin uskon, että varmasti tullaan toimimaan vastuullisten turvallisuusviranomaisten osalta.

21.25 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Itsekin intouduin vielä ottamaan puheenvuoron tämän äskeisen puheenvuoron jälkeen. Tosiaan tämä hallituksen esitys on hyvä, ja tässä on hyviä ja oikeansuuntaisia askeleita. Itsekin vielä antaisin kiitosta edustaja Kymäläiselle, joka on jo viime kaudella tehnyt tästä aloitteen, hyvin pitkäjänteisesti kansalaisaloitteen kautta, ja kuten tiedetään, välillä kovassakin vastatulessa vienyt tätä eteenpäin. Minun mielestäni on tärkeätä, että me olemme nostaneet myös näitä kysymyksiä esille ja me pohdimme etenkin näitten strategisesti tärkeiden alueiden omistusta ja sitä, mikä niitten tilanne on ja mikä meidän valtion rooli näissä on kokonais- ja sisäisen turvallisuuden näkökulmasta.

Haluan siis vielä kiittää tästä. Tässä on oikeita askeleita, ja hyvällä ja pitkäjänteisellä työllä askel kerrallaan eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2018 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 253/2018 vp sisältyvien 1.—8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.